

FILOZOFSKA SAVJETOVALIŠTA

*Velika se zla ne nalaze toliko u stvarima,
već u krivoj procjeni koju imamo.*

Čovjek treba mijenjati procjene stvari.

Seneka

Dr. Gerd Achenbach otvorio je 1981. godine u Njemačkoj prvo filozofsko savjetovalište. Danas se takva savjetovališta nalaze diljem Europe i svijeta: Nizozemska, Kanada, Norveška, Austrija, Švicarska, Izrael, Velika Britanija, SAD, Japan i dr. Ideja kako bi filozofija trebala biti pomoć ljudima u boljem shvaćanju samih sebe i njihova svijeta dolazi iz antike.

Već je Epikur okarakterizirao filozofiju kao „terapiju duše”. Govorio je kako je filozofski argument beznačajan ukoliko ne umanjuje ljudsku patnju. Za stoike filozofija je bila učiteljica umjetnosti življenja. Ludwig Wittgenstein pitao se što koristi studij filozofije ukoliko ti ne poboljša mišljenje o važnim pitanjima svakodnevnog života. John Dewey kaže kako će filozofija pokazati svoju istinsku vrijednost tek onda kada stupi u kontakt s problemima čovjeka. Filozofski savjetnik ima volju prihvatiti izazov i izvesti filozofiju iz akademskih dvorana u stvarni svijet.

Filozofski savjetnik mora imati barem magisterij iz filozofije. Takav će se filozof tijekom svoga studija usmjeriti na praktičnu filozofiju. Zato će on biti bolje pripremljen za dijalog o specijalnim filozofskim problemima kao što su smisao života ili pitanje ispravnog i pogrešnog, nego terapeut koji je poučen u psihologiji.

Mnogi filozofski savjetnici oklijevaju filozofsko savjetovalište nazvati „terapijom” zato što filozof savjetnik ne daje dijagnozu klijentu što opet ne znači da filozofsko savjetovalište nema terapijske učinke. Wittgenstein je rekao kako filozofija ima učinka u terapiji „intelektualnih bolesti”.

Filozof savjetnik ne manipulira klijentovim mišljenjem te ga ne navodi da prihvati nekakvu djelomičnu filozofiju kao „Istinu”. Naprotiv, filozofski mu savjetnik pomaže da bolje vidi svoju situaciju, da mu se prošire obzori gledanja.

Što žele filozofski savjetnici? Žele otvoriti prostor da ljudi mogu razgovarati o onom što im nije jasno. Žele izbistriti pojmove. Čovjek je po naravi filozof, ima svoju viziju svijeta, čovjeka, vjere... Tu

dolazi do nejasnoća pa je potrebno pomoći mu da razumije, da promijeni viziju i riješi poteškoće.

Filozofsko savjetovalište nije mjesto liječenja, terapije, već mjesto razgovora s filozofom.

Postoji nekoliko temeljnih postavki:

a) Filozof se treba prilagoditi onome tko dolazi k njemu i svakoga tretirati na drugačiji način.

b) Treba nastojati razumjeti čovjeka, pomoći mu da zavoli mudrost, spoznaju. U tom kontekstu treba razumjeti da filozofsko savjetovalište ne radi na podsvijesti, prošlosti, već radi na razgovoru, na osmišljavanju

c) Nema nijednog jasnog i unaprijed određenog cilja koji bi trebalo primjenjivati. Filozof ne smije htjeti promijeniti klijenta.

d) Filozof želi pomoći klijentu proširiti njegove obzore, okvir vlastite prošlosti, povijesti i života i pružiti mu prikladna sredstva.

Achenbach donosi sliku čovjeka na brodu. Nastupi oluja i pokvare mu se instrumenti, gubi kontrolu nad brodom. Dolazi filozof koji ga upućuje kako se upravlja brodom i instrumentima te stoji sa strane i promatra. Kad ovaj ovlada situacijom, filozof odlazi.

Navodimo jedan od životnih problema s kojima ljudi dolaze u filozofska savjetovališta: žena se tuži na nedosljednost ljubljene osobe. Ponekad joj je drag i ljubazan, a ponekad se čini hladan i dalek. Početak je bio pokazati joj kako ima nerealna očekivanja. Prekretnica se dogodila kada je to uvidjela. Naime, shvaća kako je osoba kompleksna i kako se ne smije tako usko promatrati. Kad se promijenila njezina percepcija gledanja na prirodu osobe, naučila je prihvatiti dobru stranu ljubljene osobe i manje se uzrujavati na njezine nedostatke.

Iako filozofiju prati glas apstraktnosti i analitičnosti, ona može pomoći u rješavanju osnovnih ljudskih životnih poteškoća kao što su: depresija, nesretni ljubavni život i dr. Shankara, hinduistički filozof, donosi sljedeći primjer: „Hodam kroz vrt i vidim zmiiju. Automatski osjećam strah. Međutim, kad bolje pogledam, vidim da je to zapravo dio konopa. Moj strah nestane.” Ovaj nam primjer govori kako emocije pretpostavljaju naše uvjerenje i ideje, one su uključene u naš pogled na svijet, dio su cjelokupne konstrukcije koju radimo od naših pojedinačnih trenutaka. Naš se emocionalni život

temelji na nevidljivim korijenima, vjerovanju da može biti doveden do svjetla, istraživani, propitivan i promijenjen.

Što znači filozofska pomoć čovjeku s problemom možemo vidjeti u misli S. Kierkegaarda koji kaže kako bi uistinu pomogao drugoj osobi, mora moći razumjeti više nego ona, ali ipak najprije razumjeti ono što ona razumije. Ako to ne mogu učiniti, moje nadmoćnije znanje ne može joj pomoći. Ako ipak koristim svoje nadmoćno znanje, tada je to zbog toga što sam tašt i ohol i zapravo u temelju moje pomoći stoji moja želja da budem nadmoćan nad njom. Istinska pomoć počinje ljudskim činom; pomoćnik mora biti ponizan pred onim kome želi pomoći i shvatiti da pomoći ne znači upravljati, već služiti.

Teško je reći koliko profesionalnih filozofa radi danas u filozofskim savjetovalištim. Unatoč tome što su filozofska savjetovališta raširena diljem svijeta, na području Republike Hrvatske zasada nema niti jedno. Nadamo se kako će se u bliskoj budućnosti otvoriti pokoje takvo savjetovalište i na našim prostorima što će biti pomoć ljudima koji imaju životne poteškoće, a ne žele da ih se zbog toga smatra bolesnima, da ih se patologizira.

Već je Schopenhauer rekao da onaj tko ima hrabrosti ne ostaviti bilo koje pitanje skrivenim ima snagu za filozofiranje. Ono što ljudi koji imaju životne probleme trebaju jest razgovor s nekim tko će ih razumjeti, tko će im moći pomoći u njihovu rješavanju, a upravo to pružaju filozofska savjetovališta.

Fra Ivan Macut

Sastavljeno prema:

1. What is philosophical counseling?, Peter B. Rabbe, www.erraticmpact.com
2. A philosophical practitioner's notebook of quotations, compiled by Shlomit Schuster, www.geocites.com